

И НЕКА ДУМИТЕ ГОВОРЯТ...

(Портрет на един бележит учен)

Димитър Веселинов, Екатерина Софрониева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Статията е скромен опит за създаване на кратък биографичен и професионален портрет на проф. д.п.н. Тодор Крумов Шопов от катедра „Методика на чуждоезиковото обучение“, който навършва 65 години през 2017 г.

В комуникацията си с хората и своите книги той споделя красиви истини, които винаги трогват и оставят следа.

Проф. д.п.н. Тодор Шопов е роден на 13 юни 1952 г. в София, в семейството на видния български художник Крум Шопов. През 1978 г. завършва английска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През 1988 г. заминава за Великобритания, за да продължи своето обучение, като специализира в Университета в Есекс.

След завръщането си в България до настоящия момент той е част от щатния състав на преподавателите към Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Женен е и има две деца. Често пътува из страната и в чужбина. Както работата, така и семейството му го връщат отново и отново в Лондон – сърцето на Англия и „англистиката“.

В професионалното си развитие той е изключително успешен. След публичната защита през 1992 г. Тодор Шопов става доктор в професионално направление „Педагогика на обучението по чужди езици“, като впо-

ледствие последователно придобива академичните длъжности „доцент“ (1997 г.) и „професор“ (2013 г.). През 2016 г. му е присъдена научната степен „доктор на науките“ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по (Методика на обучението по английски език). Дисертационният му труд на тема *„Проучване на постметодическото състояние на съвременното обучение по английски език. Педагогическа система“* съдържа 700 страници, като библиографията се отличава с впечатляващ брой заглавия на съвременни и класически теоретични изследвания. Той е резултат от авторово петгодишно „лонгитудно проучване“ на съвременното състояние на образованието в областта на езиците. Обхваната е лингводидактическата теория и практика в национален и международен план. Тази разработка обобщава постиженията на автора, представени пред научната публика в редица негови публикации през последните няколко години, като ги надгражда и им придава завършеност на монографично изследване със съответните епистемологични атрибути.

Той има дългогодишен управленски опит и през годините заема различни ръководни длъжности. Председател е на ректорските срещи на СУ „Св. Климент Охридски“ (1997 – 2003 г.); ръководител на катедра „Методика на чуждоезиковото обучение“ (1996 – 2003 г.); заместник-декан е на Факултета по класически и нови филологии (1996 – 2003 г.) към Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

От дълги години е директор и на Езиковия център в частния университет МВБУ.

В административната си дейност той се отличава с експедитивност и коректност. С богатия си опит той изключително много допринася за работата и развитието както на Катедрата и Езиковия център, така и за институционалното развитие на университетите.

Проф. Шопов работи в областта на оценяването на качеството на висшето образование. На национално равнище, той е член на Постоянната комисия по педагогически науки в Националната агенция за оценяване и акредитация. На международно равнище, е вицепрезидент на европейската асоциация за осигуряване на качество във висшето образование CEENQA.

Член е на редакционните колегии на списание „Реторика“ (България), *Revue intercomprehension* (Португалия), *Journal of Theory and Practice of Education* (Турция) и др. Повече от 20 години е член на редакционния съвет на методическото списание „Чуждоезиково обучение“. Автор е на увлекателна художествена литература – поезия и проза, като *Двадесет разказа и един разговор* (2009), публикация от „Български бестселър“ – Национален музей на българската книга и полиграфия.

Като университетски преподавател, проф. Шопов е титуляр на лекционните курсове *Методика на чуждоезиковото обучение, Езикови тестове, Езикови учебни програми* – за студенти от специалност „Английска филология“, *Изследователски методи, Езикова политика и планиране, Проверка и измерване на учебни постижения, Специализиран втори език за напреднали, Методика на обучението по съвременни езици* – за студентите от магистърска програма „Методика на чуждоезиковото обучение“. Също така води дисциплини като *Изследователски методи по езиково обучение* и др. Той работи активно и по програмите за обучение на езикови специалисти към Факултета по начална и предучилищна педагогика. Титуляр е на дисциплините *Методика на обучението по чужд език, Лингвистични особености при усвояване на чужд език в детска възраст, Езикът като оперативен пространство, Чуждоезиково обучение и социокултурна среда* и др. за студенти от специалност „Педагогика на масовата и художествената комуникация“, както и сходни дисциплини за учителите от програмите за следдипломна квалификация към ФНПП и ФКНФ.

Професор Шопов е уважаван и обичан преподавател. Той обучава студенти от филологическите и педагогическите специалности, както и стажанти, докторанти и действащи учители. Всяка година подготвя стотици специалисти от цялата страна и чужбина. Отличава се с нестихващ стремеж за постоянно развитие, усъвършенстване и повишаване на качеството на учебно-преподавателската работа в чуждоезиковото обучение.

Като преподавател по методика на чуждоезиковото обучение, той разработва множество полезна литература. Автор е на книгите *Вторият език* (1998, 2000), *Чуждоезиковата методика* (2002), *Whole Language Teaching Methodology*, публикуван в съавторство в Португалия (2001), където преподава методика в магистърската програма по приложна лингвистика на Католическия университет; *Интерактивен учебен материал: EU&I* (2007); *Университетски курс по ранно чуждоезиково обучение* (в съавт., 2008) и т.н.

Негов е първият учебник за предучилищна възраст *English for Little Children*, одобрен от Министерството на образованието. Участва в проект за издаване на серия учебници за всички класове на средното училище: *I Wonder* за I – IV клас, *Ways* за V – VIII клас и *Making it* за IX – XII клас, както и в ръководството на национални и международни научноизследователски проекти, Европейския езиков съвет и др. Работи върху преводи, свързани с художествена литература, както и на текстове за българската история, право, изобразително изкуство и др.

Той е един от създателите на учебния метод *ЕуроКом*. „ЕуроКом“ е новаторски начин всички европейци да усвоят многоезична рецептивна

компетенция в езиковите семейства (романска, германска или славянска група). Този метод е с важен принос в изграждането на Европа без езикови граници.

Научната дейност на проф. д.п.н. Тодор Шопов включва огромни по обем и мащаб теоретични обобщения и решения на големи научни и научно-приложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в науката.

На международно ниво, той участва в развиването и популяризирането на недотам познатите и изследвани области на комуникативното езиково учене, а именно *анализа на междуезиково разбиране (AMP)*, метода *ЕуроКом*, който предлага интегрирана среда за тотално езиково усвояване, и др. Публикува на английски и български език книги като *Understanding Babel* (2003), *Intercomprehension Analysis: A Textbook* (2005), *Attitude in Intercomprehension* (2007), *ЕуроКом: седемте сита. Как веднага да четем всички романски езици* (2008).

Работи и си сътрудничи по проекти с изтъкнати учени от университетите в Кеймбридж и Ланкастър (Великобритания), Аризона (САЩ), Католическия университет (Португалия), Римския университет „Сапиенца“ (Италия), университетите в Хелзинки и Юваскюла (Финландия) и много други. От 2008 г. работи в екип с проф. д-р Трауте Ташнер от Факултета по медицина и психология към Римския университет „Сапиенца“ (създателката на Наративния формат) и с доц. д-р Екатерина Софрониева – специалист по ранно езиково обучение от Факултета по начална и предучилищна педагогика на Софийския университет, за въвеждането на *модела на Наративния формат (НФ)* и в България. Методиката е отличена като най-успешен модел за ранно езиково обучение в Европа по Програмата за учене през целия живот на Европейската комисия през 2007 г. Екипът, в сътрудничество с проф. д.м.н. Барон-Коен – директор на Изследователския център по аутизъм към Университета „Кеймбридж“, Великобритания (ARC), провежда изследвания за установяване на ролята на емпатията в езиковото обучение. За целта са създадени и български версии на Поведенческата скала на „Кеймбридж“ и *Коефициент на Емпатия – Коефициент на Систематизация – Въпросник за детския KE-KC*. Инструментите са качени на официалния сайт на Изследователския център по аутизъм към Университета „Кеймбридж“⁽¹⁾ и са достъпни за учени и изследователи, както и за обикновените ползватели.

Творчеството и практиката на проф. Шопов включват богата палитра от теми и проблеми от различни области на усвояване на втори език (УВЕ) и изучаване на втори език (ИВЕ) – от планиране и управление на учебния процес, разработване на езиково портфолио, създаване на езикови тестове и анализ на грешките до съществуващите теории за езикоусвояването, еволюцията на езика и прилагането на най-новите социолингвистични и психолингвистични учебни методи в практиката.

Той допринася за развитието на комуникативния подход в езиковото обучение и в ранното езиково обучение (РЕО) и създава авторски програми и подходи: напр. *Английски чрез действия* (2008), *проектът I Wonder – нов езиков учебник за деца* (Shopov & Pencheva, 2008) и *Making It – учебник за гимназиалните класове* (2010).

Той споделя енциклопедичното си познание с нас в публикуваната през последните години поредица от книги от Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. Това са монографиите *Говорят на други езици* (2011), *И даде човекът имена* (2012) и *Педагогика на езика* (2013), в които той синтезира познанието по езикова методика, социолингвистика, социология на културата и антропология и описва изборите, които учителят прави по отношение на подходите, плановете и процедурите за преподаване и учене на английски като втори език. Може да се твърди, че тази своеобразна трилогия служи като цялостен и завършен увод в педагогическата социолингвистика и педагогическата психолингвистика. Тези книги са безценно наследство в публикуваната на български език литература по методика.

Впоследствие, отново като издания на Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, са отпечатани и последните три най-нови книги на проф. Шопов и доц. Софрониева: *Изследвания в обучението по съвременни езици* (Shopov & Sofronieva, 2014), *Излезе сеяч да сее... Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици* (Шопов и Софрониева, 2014) и *„Всичко да става за поука... Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език* (Shopov & Sofronieva, 2017). В книгите авторите представят в теоретичен и практически план своите най-нови изследователски проекти в областта на педагогическата психолингвистика и дискутират резултатите от тях. Те търсят отговори на въпроси относно прилагането на актуални изследователски методи в езиковото обучение, успешното преподаване, учене и усвояване на езици и постигането на високи учебни резултати. Това са въпроси, които, естествено, занимават голям кръг от заинтересувани лица – педагози и психолози, учители по съвременни езици, администратори в образоването, родители и т.н. Авторите вярват в бъдещето на комуникативния подход в езиковото обучение и в педагогиката на добрите възможности за учене на всички.

Както семпло отбелязва проф. Шопов, „Методиката на комуникативно-то обучение по английски език (също наречена „комуникативен подход“) има сравнително кратка история и аз съм свидетел на съвременното ѝ развитие. Тя е забележителна наука“ (Shopov, 2013: 11).

Едва ли би могло да се посочи точна бройка на публикациите на проф. Шопов, но те със сигурност са над 100. Цялостното му творчество обаче може да се обобщи в една фраза: Бележити думи на бележит учен!

СЕЛЕКТИРАНА БИБЛИОГРАФИЯ

- Шопов, Т. (1981). Форми на проверка на знанията в чуждоезиковото обучение, *Чуждоезиково обучение*, 3, 50 – 54.
- Шопов, Т. (1995). Образователни идеологии и съвременното езиково обучение, *Български език и литература*, 6.
- Шопов, Т. (1996). Четириизмерен модел за анализ на учебните методи, *Чуждоезиково обучение*, 3 – 4.
- Шопов, Т. и др. (1996). Държавни образователни изисквания, *Чуждоезиково обучение*, 5, 4 – 8.
- Шопов, Т. (2002). *Чуждоезиковата методика*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т. и др. (2002). *Педагогическо портфолио*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т. (2005). Първата новоезикова методика у нас, в *Увалиев 2005*, VII – XI.
- Шопов, Т. & Къртева-Данчева, С. (2005). Роднински термини. В Куон-Джин Чои (съст.), *Студии по кореистика*. София: Сема РШ.
- Шопов, Т. & Софрониева, Е. (2006). Анализ на състоянието на подготовката на учители по чужд език в България и препоръки за модернизация. В: *Подготовката на учители и социални педагози в навечерието на европейската интеграция. Четвърта есенна научна конференция на ФНПП, Китен 18 – 22 септ.* (с. 113 – 119). София: Веда Словена – ЖГ.
- Шопов, Т. & Софрониева, Е. (2006). Обучение на учители по езици и учене през целия живот. В: *Конкурентни стратегии във висшето образование. Трета международна научно-практическа конференция на Международно висше бизнес училище, Ботевград* (с. 325 – 333). София: Издателство МВБУ.
- Шопов, Т. & Софрониева, Е. (2007). Болонският процес и езиковото обучение във висшето образование. В: *Приемственост и перспективи в развитието на педагогическата теория и практика. 125 години предучилищно образование в България. Пета есенна научна конференция на ФНПП, Китен 5 – 8 септ.* (с. 128 – 132). София: Веда Словена – ЖГ.
- Софрониева, Е. & Шопов, Т. (2007). Аспекти на дистанционното езиково обучение. В: *Преподаване, учене и качество във висшето образование – 2007. Съвременни измерения в дистанционното обучение. Четвърта международна научно-практическа конференция на Международно висше бизнес училище, Ботевград, 15 – 16 юни* (с. 251 – 257). София: Издателство МВБУ.

- Шопов и др. (2007). *Интерактивен учебен материал: EU&I*. Paris: Infoborn.
- Шопов, Т. (2008). Анализът на междуезиковото разбиране. *Чуждоезиково обучение, 1*.
- Шопов, Т. (2008). Английски чрез действия. В: (съставители Т. Шопов, Л. Малинова, В. Вълканова) *Университетски курс по ранно чуждоезиково обучение*, (296 – 301). София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т. (2008). *Съвременните езици – подходи, планове, процедури*. Ботевград: МВБУ.
- Шопов, Т., Клайн Х. & Стегман, Т. (2008). *ЕуроКом: седемте сита. Как веднага да четем всички романски езици*. Aachen: Shaker Verlag.
- Шопов, Т. & Пенчева, М. (2008). Проектът *I Wonder* – нов езиков учебник за деца. В: (съставители Т. Шопов, Л. Малинова, В. Вълканова) *Университетски курс по ранно чуждоезиково обучение*, (434 – 440). София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т. (2009). *Двадесет разказа и един разговор*. София: Български бестселър – Национален музей на българската книга и полиграфия.
- Шопов, Т. (2009). Анализът на междуезиковото разбиране и учебният метод „ЕуроКом“. *Български език и литература (електронна версия), 4*.
- Шопов, Т. (2010). Комуникацията – трудна и лесна. *De jure, 1*. Велико Търново: Св. св. Кирил и Методий.
- Шопов, Т. (2011). *Говорят на други езици. Увод в педагогическата социолингвистика*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т. (2011). Ранно езиково учене в българските предучилища. *Предучилищно възпитание, 9*, 58 – 63.
- Шопов, Т. & Софрониева Е. (2011). Европейската политика за многоезичие – от Малуф до Европа 2020. В: *Преподаване, учене и качество във висшето образование – 2011. Висшето образование в България и стратегия „Европа 2020“: осма международна научно-практическа конференция на МВБУ, София 17 – 18 юни* (с. 362 – 367). София: Издателство МВБУ.
- Шопов, Т. (2012). *И даде човекът имена. Увод в педагогическата психолингвистика*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т., Иванова, Р., Атанасова, Г., Ненова, И. & Софрониева, Е. (2012). Учебна технология за онлайн обучение по английски език. В: *Предизвикателства пред съвременната икономика: девета международна научна конференция на МВБУ, София 22 – 23 юни* (с. 1248 – 1267). София: МВБУ.

- Шопов, Т. (2013). *Педагогика на езика*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т. & Софрониева, Е. (2014). *Изследвания в обучението по съвременни езици*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т., Софрониева, Е., Атанасова, Г., Иванова, Р. & Панчева, И. (2014). Проучване на стратегии за учене на втори език на студенти в МВБУ. В: *Интелигентна специализация на България: единадесета международна научна конференция на МВБУ, София 13 – 14 юни* (с. 1382 – 1397). Ботевград: МВБУ.
- Шопов, Т., Атанасова, Г., Иванова, Р., Ненова, И. & Софрониева, Е. (2015). Проучване на самооценката като фактор за учебните резултати по втори език на студенти в МВБУ и СУ „Св. Климент Охридски“. В: *Иновативни стратегии за конкурентоспособен бизнес: дванадесета международна научна конференция на МВБУ, София 12 – 13 юни* (с. 449 – 454). Ботевград: МВБУ.
- Шопов, Т. & Софрониева Е. (2016). *Излезе сеяч да сее... Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т., Атанасова, Г., Ненова, И., Иванова, Р., Симеонов, С. & Софрониева, Е. (2016). Локусът на контрол като фактор за учебните резултати по втори език. Проучване на студенти в МВБУ. В: *Съвременното дистанционно обучение: тенденции, политики и добри практики: тринадесета международна научна конференция на МВБУ, София 17 – 18 юни* (с. 177 – 183). Ботевград: МВБУ.
- Шопов, Т. & Софрониева Е. (2017). *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език*. София: Св. Климент Охридски.
- Шопов, Т., Атанасова, Г., Ненова, И., Иванова, Р., Симеонов, С. & Софрониева, Е. (2017). Проучване на чувството на тревожност като фактор за успеха на учещия втори език. В: *Четиринадесета международна научна конференция на МВБУ, София, юни*, Ботевград: МВБУ.
- Пенчева, М., Шопов, Т. *Making it 1, Английски език за IX клас*. София: Аноубис.
- Пенчева, М. & Шопов, Т. *Making it 2, Английски език за X клас*. София: Аноубис.
- Пенчева, М., Рув, С. & Шопов, Т. *Making it 3, Английски език за XI клас*. София: Аноубис.
- Пенчева, М., Рув, С. & Шопов, Т. *Making it 4, Английски език за XII клас*. София: Аноубис.

- Pencheva, M., & Shopov, T. (Eds.). (1998). *Philologically Minded. Selected Publications by Members of the Faculty of Classic and Modern Philology*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Shopov, T. (1999). *The LAC 2000 Project, Tempus Phare JEP 13533-98*. Torino: European Training Foundation.
- Shopov, T. & Fedotoff, A. (2002). *An Analysis of Student Course Evaluation Reports*. Sofia: Koreana.
- Shopov, T. (2002). In praise of St. Kliment Ohridski University of Sofia. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Pencheva, M. & Shopov, T. (2003). *Understanding Babel: An Essay in Intercomprehension Analysis*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Shopov, T., Pencheva, M. & Köksal, D. (2003). *Intercomprehension Strategie*, Paper presented at The Third International ELT Research Conference – ‘Languages for Life’, hosted and organized by YADEM, Çanakkale Onsekiz Mart University, 22 – 24 May, 2003.
- Shopov, T. (2005). *Intercomprehension Analysis. A Textbook*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Shopov, T. (2005). Multilingualism, Plurilingualism and Language Education. *Building Bridges: EU & I*, Gráfica Univerdidade Católica Portuguesa.
- Shopov, T. (2006). *Before Dusk Falls*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press.
- Shopov, T. (2007). *Attitude in Intercomprehension*. Gießen: Justus-Liebig-Universität Gießen, 22 DGFF Kongress.
- Shopov, T. (2007). Syllabus design for multilingual competence. *Diálogos em Interpreensão*. Lisboa, Univerdidade Católica Editores.
- Shopov, T. (2010). Intercomprehension Analysis. *Часовик Київського університету права*, 3 (<http://kul-lib.narod.ru/bibl.files/chas2010/3/316.pdf>)
- Shopov, T. (2010). The Pursuit of Intercomprehension in Three R&D Projects (*in Doyé et al. 2010*, 89 – 97).
- Shopov, T. (2010). Intercomprehension Analysis: Innovative Work in the Area of Languages, *Law Rev. Kyiv UL*, 316.
- Sofronieva, E., Shopov, T., & Tanushev, S. (2010). *Empathy Quotient (EQ) – Bulgarian. (online)*. Autism Research Centre based at the University of Cambridge in the UK (http://www.autismresearchcentre.com/arc_tests)
- Shopov, T., 2012, Intercomprehension Analysis. *Rhetoric and communication*, 4 (<http://rhetoric.bg/>)

- Sofronieva, E., & Shopov, T. (2012). The Swing of the Pendulum – Objectivism or Constructivism in Language Education? *Journal of Preschool and Elementary School Education*, 2, 173 – 190.
- Sofronieva, E., Shopov, T., & Beleva, H., Baeva, D. & Cone, V. (2017). *Empathy/Systemizing Quotient (EQ-SQ) (Child) – Bulgarian (online)*. Autism Research Centre based at the University of Cambridge in the UK. (http://www.autismresearchcentre.com/arc_tests)

AND LET WORDS SPEAK

(A portrait of a Distinguished Scientist)

Abstract. This article is a modest attempt for creating a short biographical and professional portrait of Prof. Dr. Todor Shopov, member of the Department of Methodology of Foreign Language Learning team, who turns 65 in 2017.

✉ **Prof. Dimitar Vesselinov, DSc.**
Dr. Ekaterina Sofronieva, Assoc. Prof.
University of Sofia
15, Tsar Osvoboditel Blvd.
Sofia, Bulgaria
E-mail: d_vesselinov@yahoo.fr